

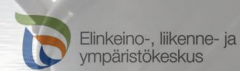
Vespaikka - vesistömaisemat vetovoimatekijänä Etelä-Savossa

Maisema- ja ympäristöasiantuntija Saara Ryhänen
MKN maisemapalvelut, ProAgria Etelä-Savo
Kulttuuriympäristönhoidon neuvottelupäivät
Mikkeli 24.8.-25.8.2022

ProAgria

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
ETELÄ-SAVO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

maaseuturahasto

VESPAIKKA - vesistömaisemat vetovoimatekijänä Etelä-Savossa -hanke

Toteuttaja:

MKN Maa- ja kotitalousnaiset, ProAgria Etelä-Savo

Toiminta-alue: Etelä-Savo

Toiminta-aika: 31.10.2019-31.12.2022

Rahoitus: EU:n Maaseuturahasto ja Etelä-Savon ELY-keskus

Yhteistyöhanke, päätavoitteet:

Alueidentiteetin vahvistaminen ja hyödyntäminen

Toimijakumppanit:

1. Savonlinnan hankekehitys Oy
2. Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy
3. Saimaa Geopark ry
4. Etelä-Savon maakuntaliitto (Saimaa-Ilmiö 2026)
5. Etelä-Savon kulttuuriympäristöryhmä

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry

- 11 piirikeskusta
- 30 000 maaseutuhenkistä ihmistä maalla ja kaupungissa.

Olemme yksi Suomen suurimmista naisjärjestöistä.

Paikallisyhdistyksemme tarjoavat paikan yhdessä tekemiselle ja olemiselle.

Tärkeitä asioita ovat yhteisöllisyys, hyvinvointi, virkistäytyminen, kodin asiat, lähiruoka, lähimaisema ja lähiympäristö, luonto, maaseutu ja pienyrittäjäisyys.

Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaiset

-toimimme osana ProAgria Etelä-Savoa

Neljä toimihenkilöä:

MKN Ruokaneuvot
MKN Maisemapalvelut
MKN Yrityspalvelut

Yli 2400 jäsentä paikallisyhdistyksissä

Toiminnanjohtaja
Rekry käynnissä

Yritysasiantuntija,
matkailu
Tarja Pajari

Ruoka- ja
järjestöasiantuntija
Katja Rissanen

Maisema- ja
ympäristöasiantuntija
Saara Ryhänen

Etelä-Savo ja vesistöt

Etelä-Savoa luonnehtivat vahvasti vesistöt, etenkin Saimaa.

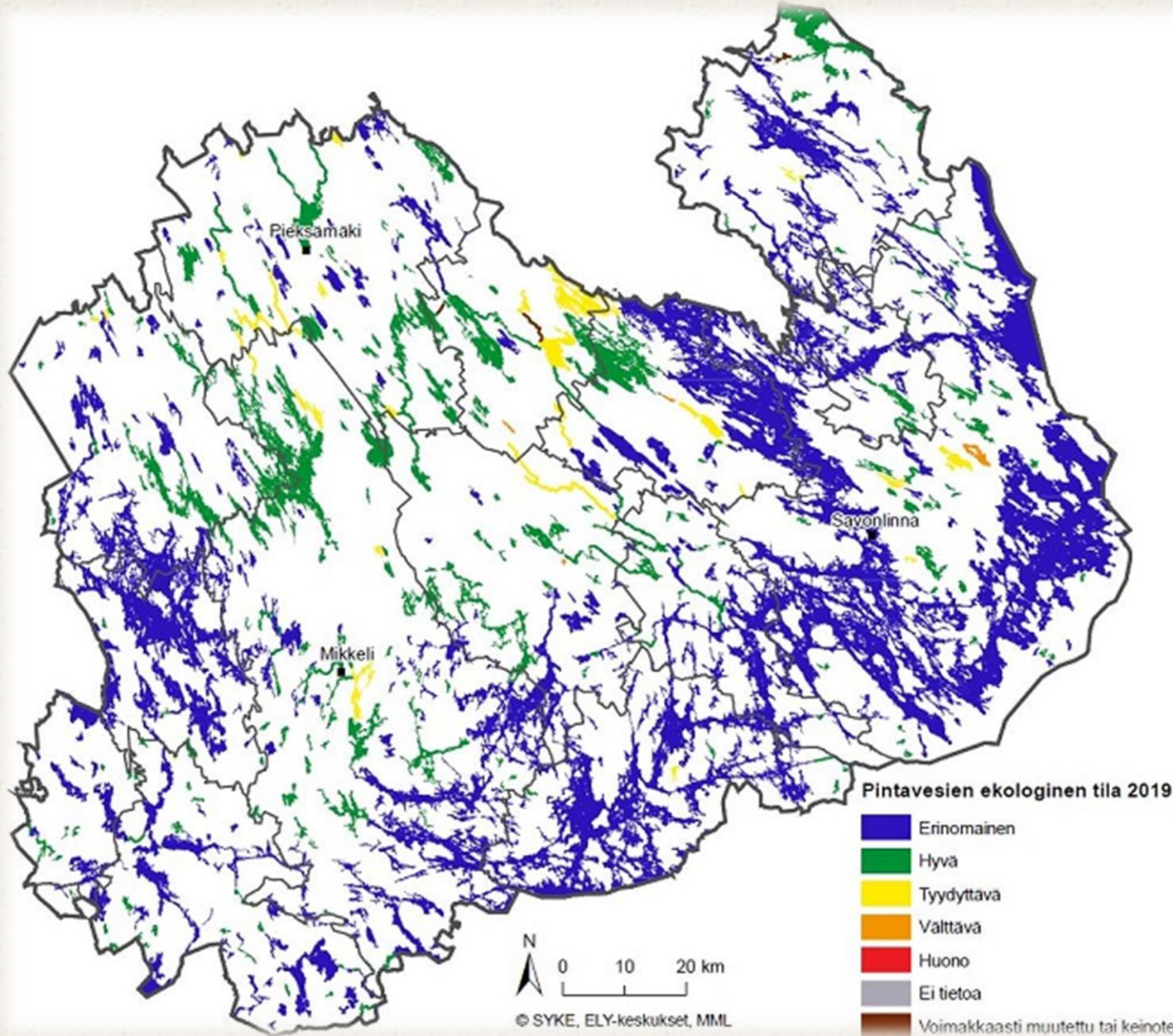
Maisemamaakuntajaossa kuulumme suurimmilta osin Itäisen Järvi-Suomen maisemamaakuntaan.

Etelä-Savossa on 4748 järveä.

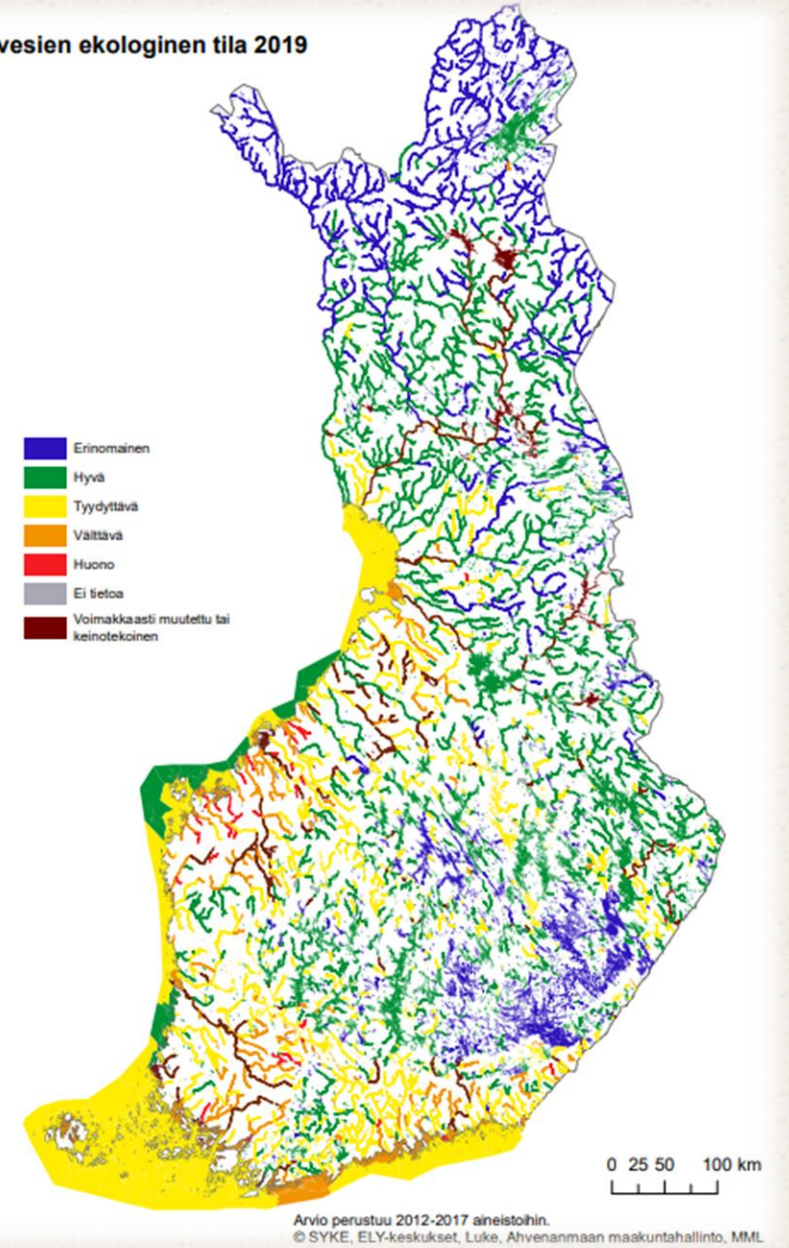
Maakunnan itäosa kuuluu Vuoksen vesistöön ja länsiosa Kymijoen vesistöön

Viisi suurinta järveä on Saimaan osa-alueita ja kuudenneksi suurin on Puula.

Etelä-Savon vedet

Pintavesien ekologinen tila 2019

Suomessa on kahdeksan saaristokuntaa (v.2020), joista viisi sijaitsee rannikolla ja kolme Saimaan järviolueella Etelä-Savossa:

Enonkoski
Puumala
Sulkava

Saaristo-osakuntia on 40, joista puolet sijaitsee rannikolla ja puolet Sisä-Suomessa. Saaristo-osakunnat Etelä-Savossa:

Hirvensalmi
Mikkeli
Savonlinna

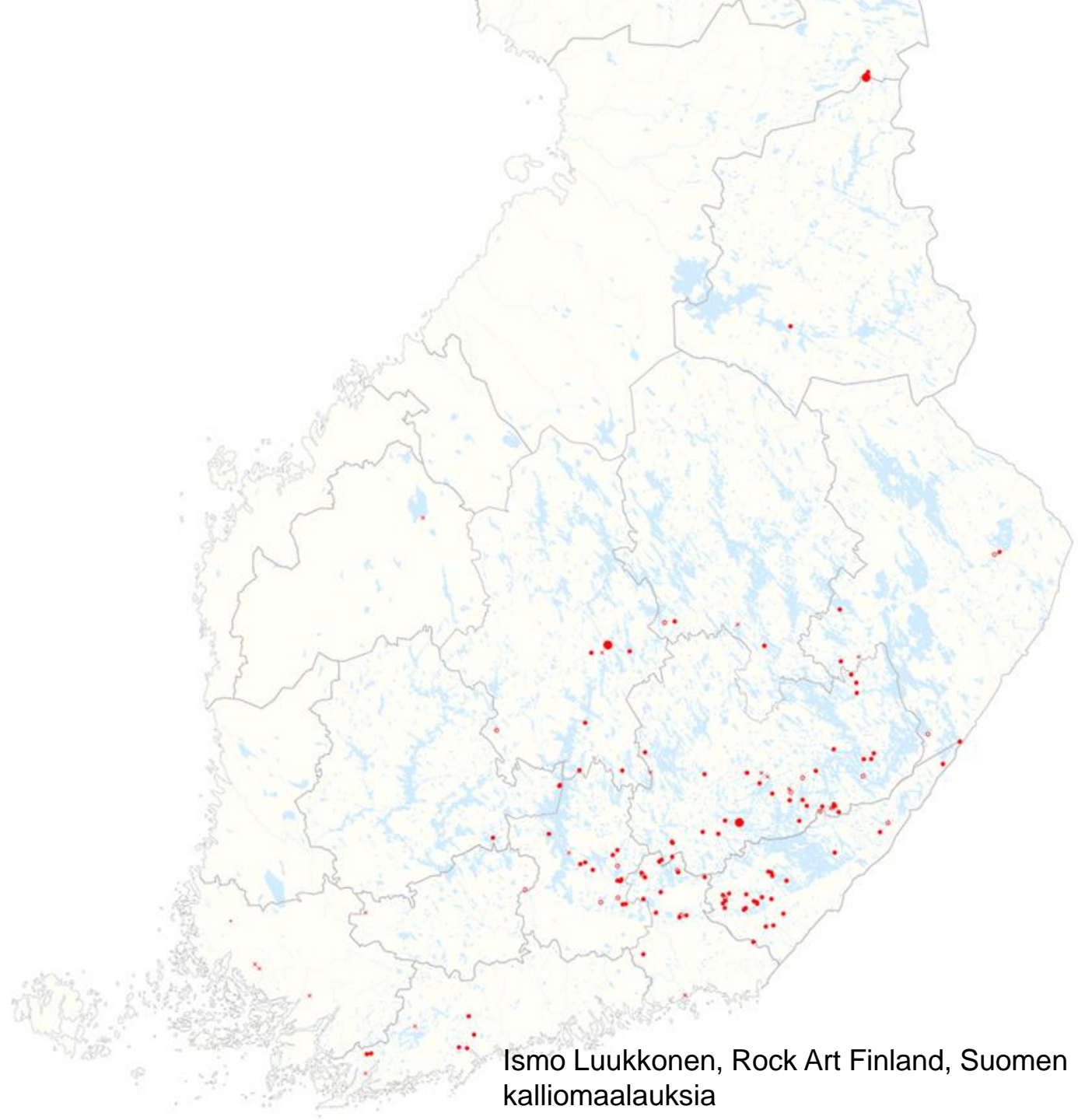
Saariston ympäristönhoitoavustus on haettavissa saaristokunnissa ja saaristo-osakunnissa, haku ELY-keskuksista syksyisin.

Saimaan asuttaminen

Ihminen saapui Saimaalle yli 10 000 vuotta sitten.

Hyvät kalavedet ja riistamaat houkuttelivat väkeä jään alta paljastuneelle uudelle alueelle.

Ihmiset maalasivat ranta-kallioihin ja kivilohkareisiin kymmeniä kalliomaalauksia, joiden yleisimpiä aiheita ovat ihmiset, eläimet ja veneet. Kuvat liittyivät mm. pyyntiin.

Ismo Luukkonen, Rock Art Finland, Suomen kalliomaalauksia

Asutus

Maankohoamisen aiheuttama Saimaan vedenkorkeuden vaihtelu, kuten Vuoksen puhkeaminen, vaikutti myös muinaisen asutuksen sijoittumiseen. Tästä kertovat eri kohdissa eri aikakausina sijainneet asuinpaikat, nykyään muinaisjäännöksiä.

Suosittuja asuinpaikkoja olivat etenkin aurinkoiset hiekkarannat.

Maanviljelyn myötä asutus siirtyi etäämmäs rannoilta. Savossa yleiset drumliinit tarjosivat viljelyksille hyvät olosuhteet.

Kuva: Anna Tiippana/Saimaa Geopark

Kuva: Hanna Suominen/ELY

Liikkuminen

Vesistöisillä alueilla liikkuminen tapahtui etenkin vesireittejä pitkin ja elinkeinot pohjautuivat järviolueiden luontoon.

Kuva: Volken von Bonin,
Museovirasto Finna CC BY 4.0

Harjut helppokulkuisina ohjasivat liikkumista, ja niiden laella kulkevat polut kehittyivät vähitellen kyliä ja pienempiä asujaimistoja yhdistäviksi teiksi.

Kuva: I.K.Inha v.1892, Åbo
Akademin arkistokokoelmat

Elinkeinot

Metsästys, kalastus, marjastus ja muu keräily saivat vähitellen rinnalleen maanviljelyn.

Viljely alkoi kaskiviljelynä ja vaihtui vähitellen peltoviljelyyn. Itä-Suomessa kaskettiin paikoin vielä 1940-luvulla.

Sahat, myllyt ja ruukit pyörivät vesivoimalla ja aloittivat teollisten elinkeinojen kehityksen

Kuva: Väinö Puurunen v.1916,
Museovirasto Finna CC BY 4.0

Ruoka

Ruokakulttuuri on ammentanut ympäröivän luonnon antimista, myös kaskiperinteestä. Hutut, puurot ja naurisruuat olivat tyypillisiä ruokia. Riistaa ja marjoja hyödynnettiin paljon. Kalaisat järvet antoivat hyvin kalaa, josta muodostui yksi savolaisen ruokakulttuurin perusta.

Kuva: Kirsi Mutka-Printola

Kuva: Saara Ryhänen

Vesistöihin liittyvä kulttuuriperintö

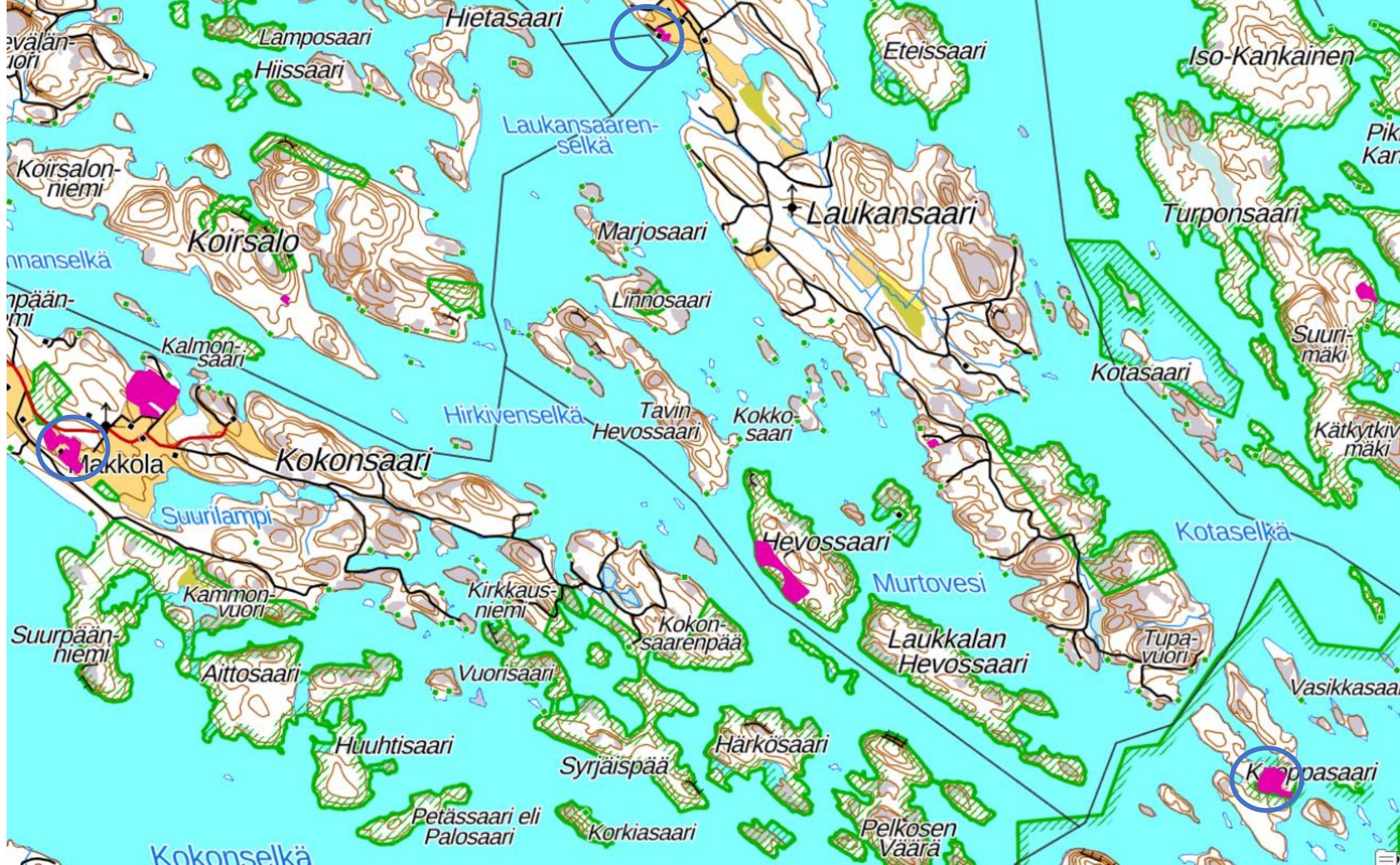
1. saariston perinnebiotoopit
2. vesiliikenne
3. virtavesien kulttuuriperintö
4. saimaannorppa
5. kalliomaalaukset

1. Saariston perinnebiotoopit

Savonlinna, Saimaan Pihlajavesi

Kuoppasaari

Laukansaari (arvokas maisema-alue M)

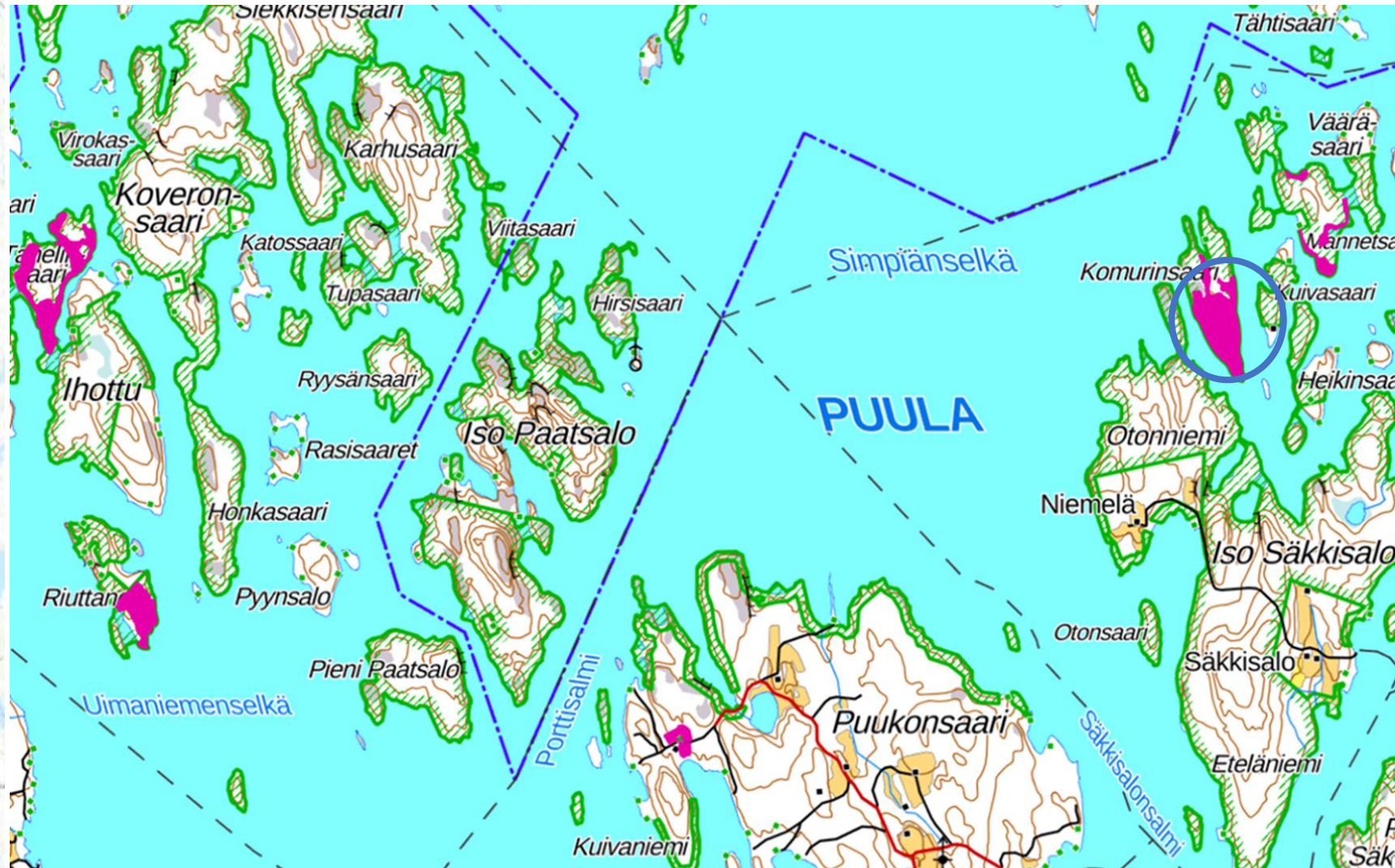
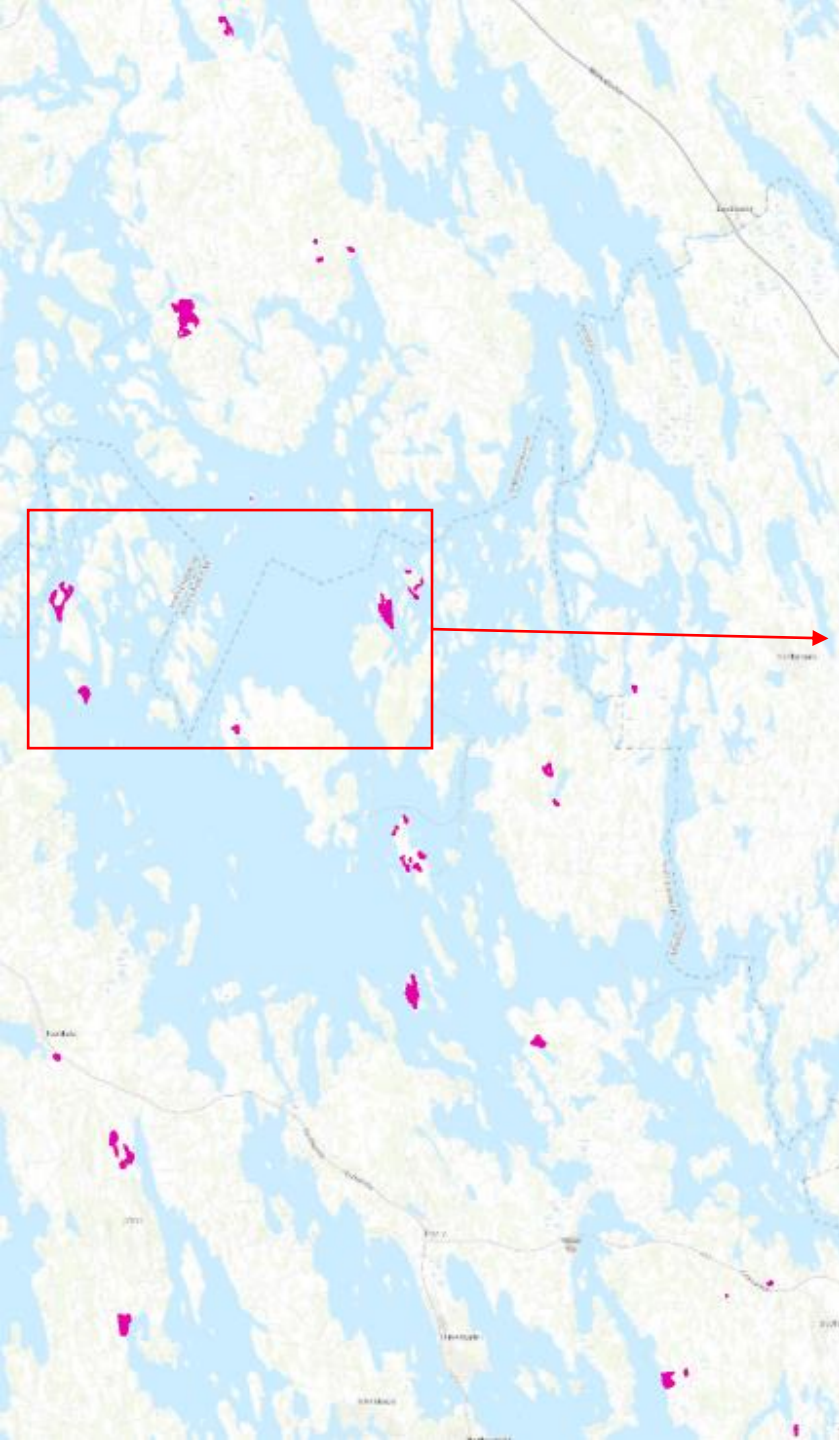

Kuva: Saara Ryhänen

Kokonsaari (arvokas maisema-alue V)

Saariston perinnebiotoopit Hirvensalmi, Puula

A photograph of a forest scene in autumn. The foreground is dominated by a dark, still pond that perfectly reflects the surrounding trees and foliage. The trees are a mix of birches with their characteristic white bark and other deciduous trees with leaves in various shades of yellow, orange, and green. The background is a dense forest of tall, thin trees. The overall atmosphere is peaceful and serene.

Komurinsaari

Kuva: Saara Ryhänen

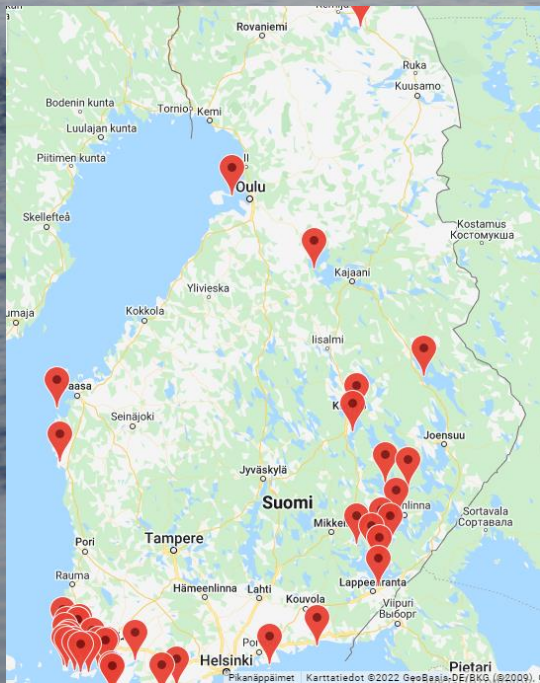
Vehkasaari

Kuva: Hanna Huovinen

2. Vesiliikenne

Lossit ja lautat, uitto, risteilyt, höyryalukset

Suomen lauttaliikenne eli Finferries liikennöi yli 40 lossilla ja lautalla. Saimaalla 9 kpl. Lisäksi noin 20 yksityistä lossia tai lauttaa.

Sulkavalla
Vekaransalmen lossi
vuoteen 2019 asti.

Uitto

- elävää perintöä

v. 2021

”Eurooppa ylhäältä päin -dokumenttisarjan uuden tuotantokauden avausjaksossa vierailaan Savonlinnassa ja muualla Suomessa. Tukinuittoa sekä Saimaan maisemia ylhäältä kuvattuna uudessa kansainvälisessä dokumenttisarjassa – National Geographicin sarjassa tutustutaan myös norpan elämään.”

SAVON
SANOMAT

Sovellukset

Näköislehti

Tilaa

Tili

Etusivu / Savo

Vain tilaajille

Uitto Saimaan sokkeloissa kiinnostaa kansainvälisesti – National Geographic -kanava kävi Leppävirralla uittoa kuvaamassa

EUROOPPA YLHÄÄLTÄ PÄIN

SUOMI: Sunnuntaina 28. helmikuuta 21.00

National Geographic TV-sarjan uuden kauden ensimmäinen jaks on pyhitetty Suomelle. Historiaa, kulttuuria, kaupunkeja ja luonnonihmeitä on kuvattu vuoden ajan ympäri maan. Sarja esittelee vaihtuvien vuodenaikojen käsittämättömän kauneuden, ja tuo esiin mielenkiintoiset faktat visuaalisten tarinoiden takaa.

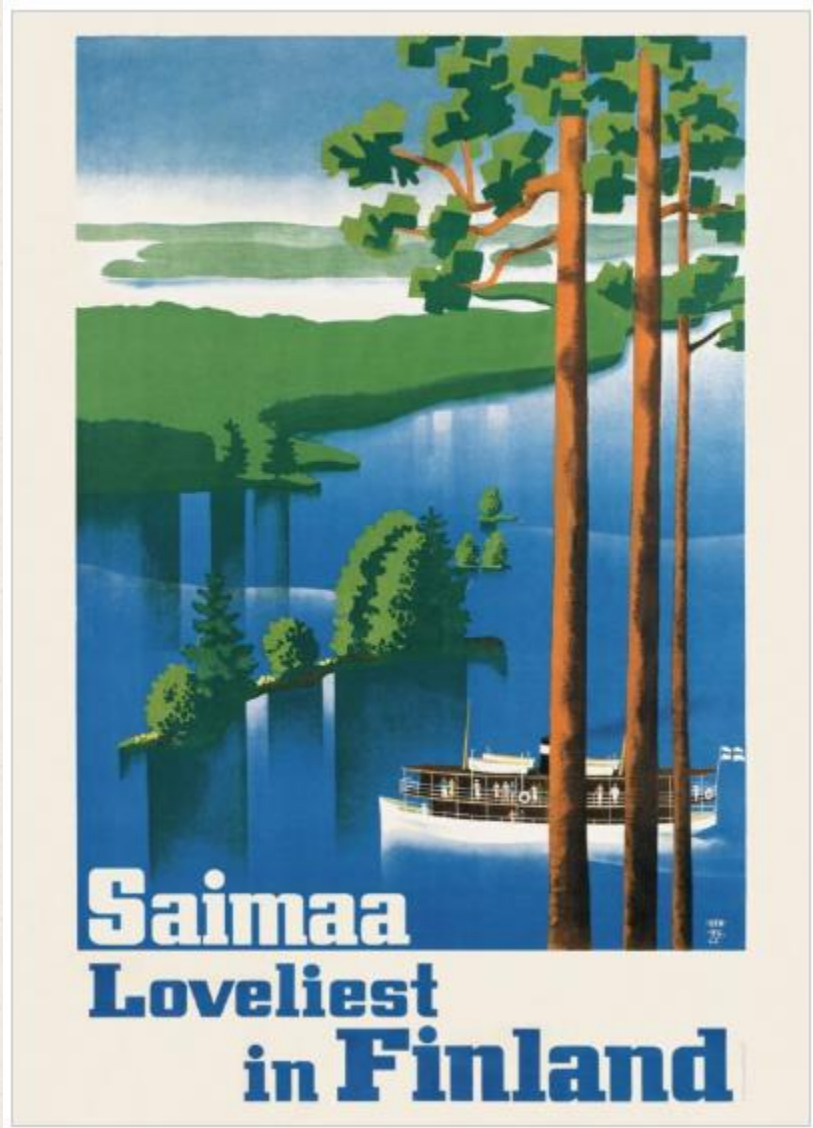

Uittokalustovaja, Savonlinna, Saimaa
ei inventoitu, purettu v.2020

Nuottakatos, Hirvensalmi, Puula
ei inventoitu

Matkailujuliste v.1939 Paul
Söderström ja Göran Englund

Risteilyt

Hop on hop off -risteily
Mikkeli, Ristiina v.2022

Museohöyryalukset Savonlinnan Riihisaassa:

Mikko

Salama

Ahkera

Savonlinna

LIETVEDEN MAISEMATIE

Lietvedentien arvokas maisema-alue M, Puumala

3. Virtavesien kulttuuriperintö

Sahat, ruukit ja myllyt

Kuva: Niina Uusi-Kämppä/esku.fi

Sahanlahti, Puumala

- Miettulankosken vesisahasta on jäljellä koskeen tehdyt kiviset rakennelmat, uusittu uittoränni ja sahan rattaita. Kosken yläjuoksulla sekä uoman rannoilla on säilynyt luonnonkivisiä rakennelmia 170 vuotta paikalla toimineesta saha- ja myllytoiminnasta.
- sahan ympärille rakentuneesta yhdyskunnasta on jäljellä sahanvalttarin asunto pihapiireineen, kaksi työväen asuinrakennusta. Järven rannassa sijaitsee entinen venevaja sekä puinen ruumishuone (/verkkokoppi?).
- saha oli Etelä-Savon ensimmäinen vientisaha.

Kuvat: Saara Ryhänen

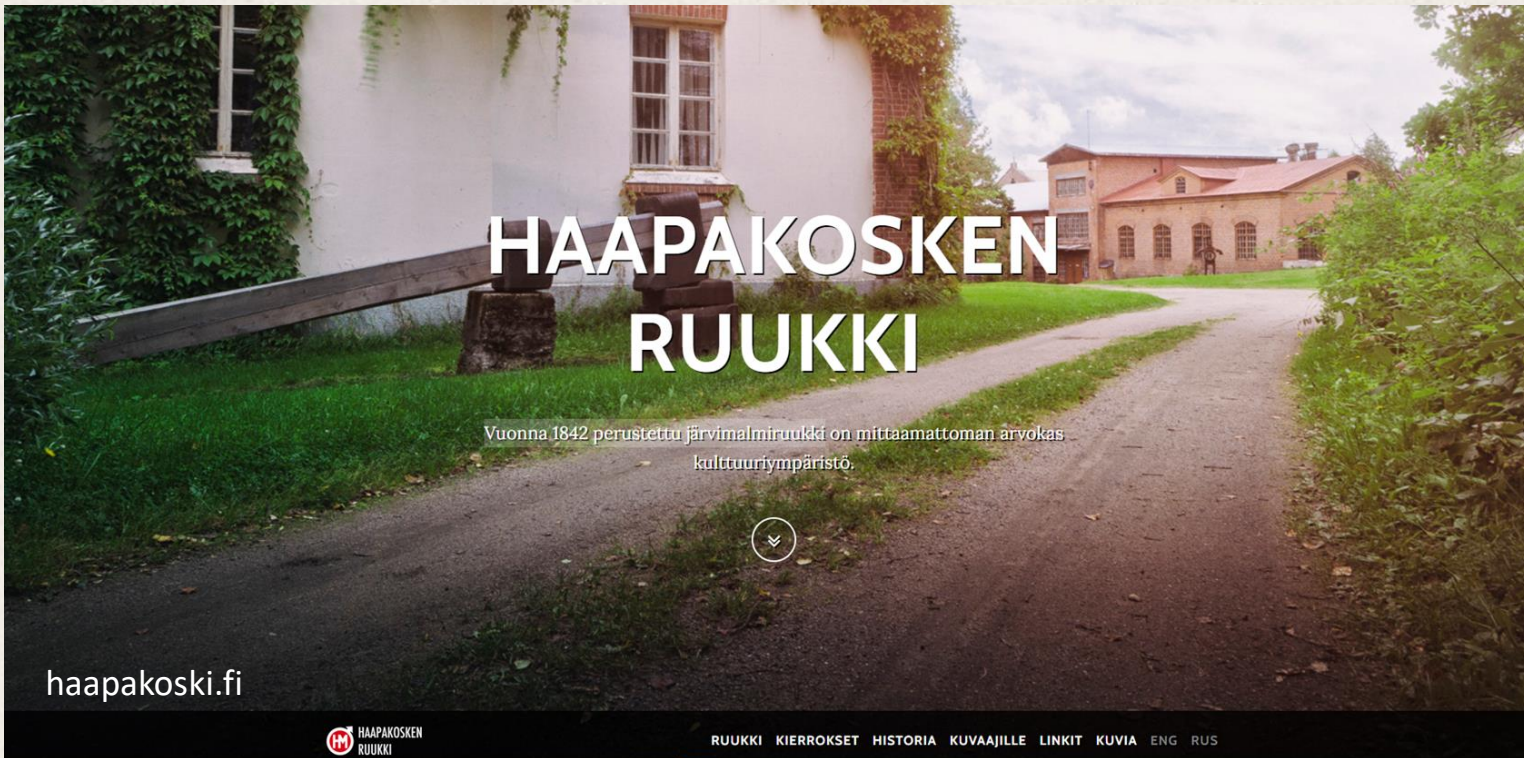
Kuva: Kirsti Kovanen

Putilovin ruukit Pieksämäki, Savonlinna, Joroinen

Haapakoskella Pieksämäellä on vuonna 1842 perustettu järvimalmiruukki.

- omistajaksi v.1857 pietarilainen liikemies Nikolai Putilov, Venäjän laajan rautatieverkoston kiskojen, vetureiden ja vaunujen päävalmistaja;
- omisti Suomessa 1860- ja 1870-luvuilla Haapakosken, Huutokosken ja Oravin järvimalmiruukit;
- valmistettiin raaka-ainetta Pietarissa sijaitsevien rauta- ja teräsvalimoiden tarpeisiin.

Hauskan mylly, Mikkeli

Emolan RKY

Hauskan taloon kuulunut jauhomylly mainitaan jo vuonna 1756. Venäläiset hävittivät myllyn vuonna 1791, mutta se rakennettiin uudelleen. Edelleen toimintakunnossa oleva mylly, joka edustaa katoavaa ympäristötyyppiä.

Esku.fi

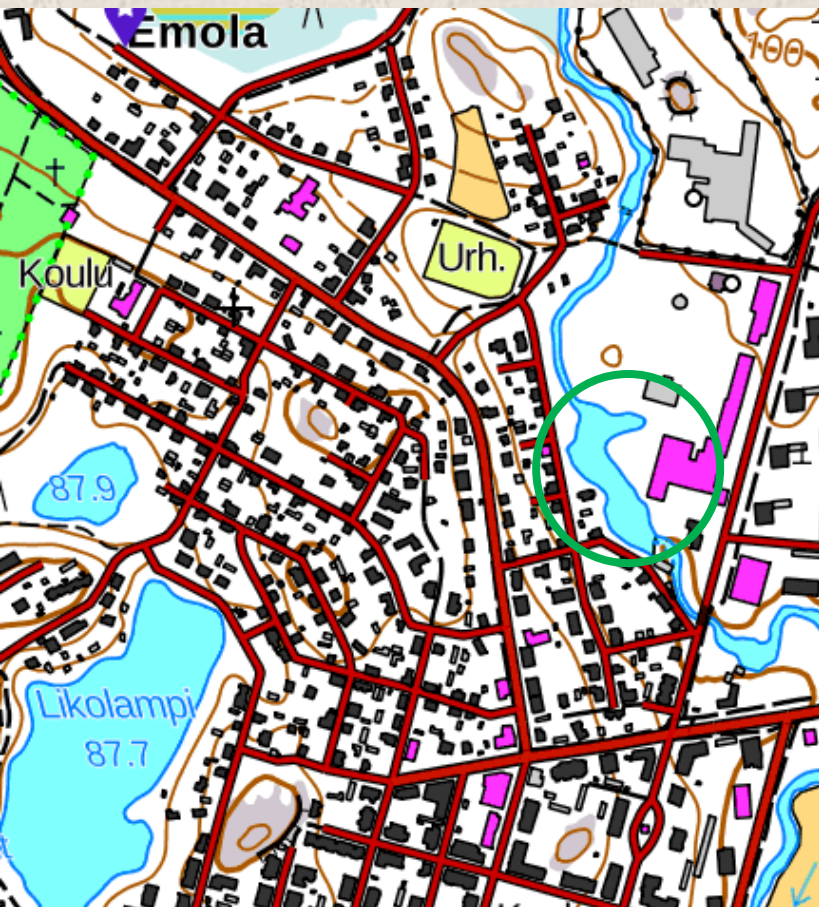

Hauskan myllyn lampi, Mikkeli

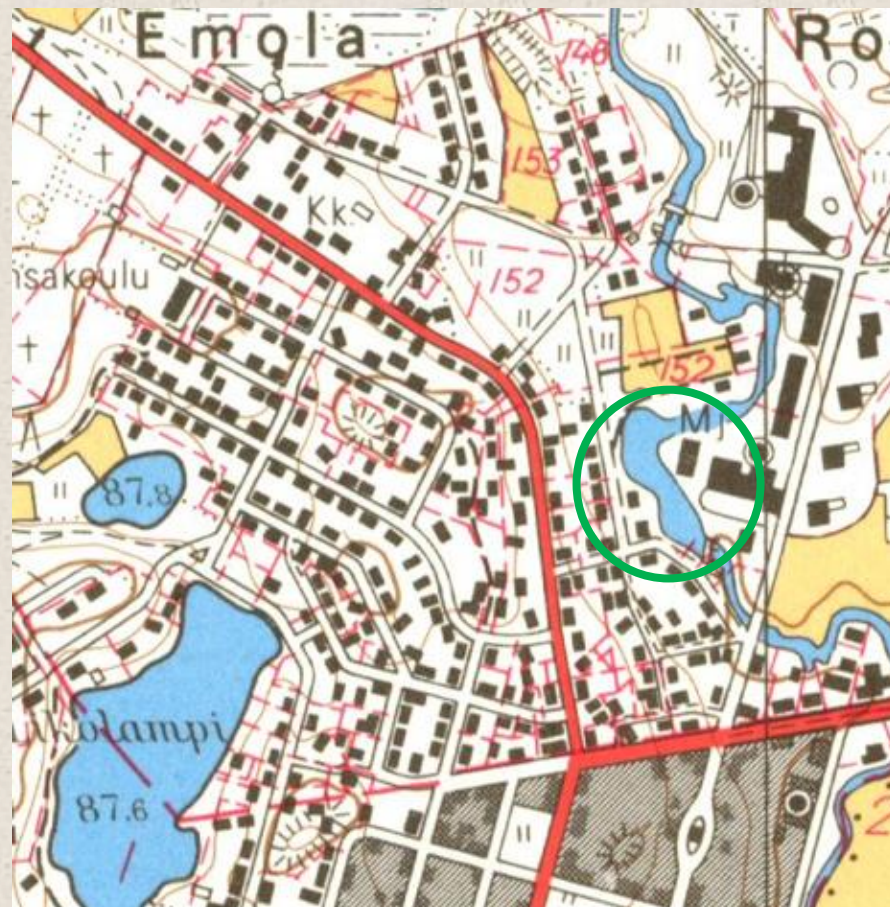
Emolan RKY

Kalataloudellinen kunnostussuunnitelma tehty v.2021

Karttapaikka 2022
Maanmittauslaitos

Peruskartta 1969
Maanmittauslaitos

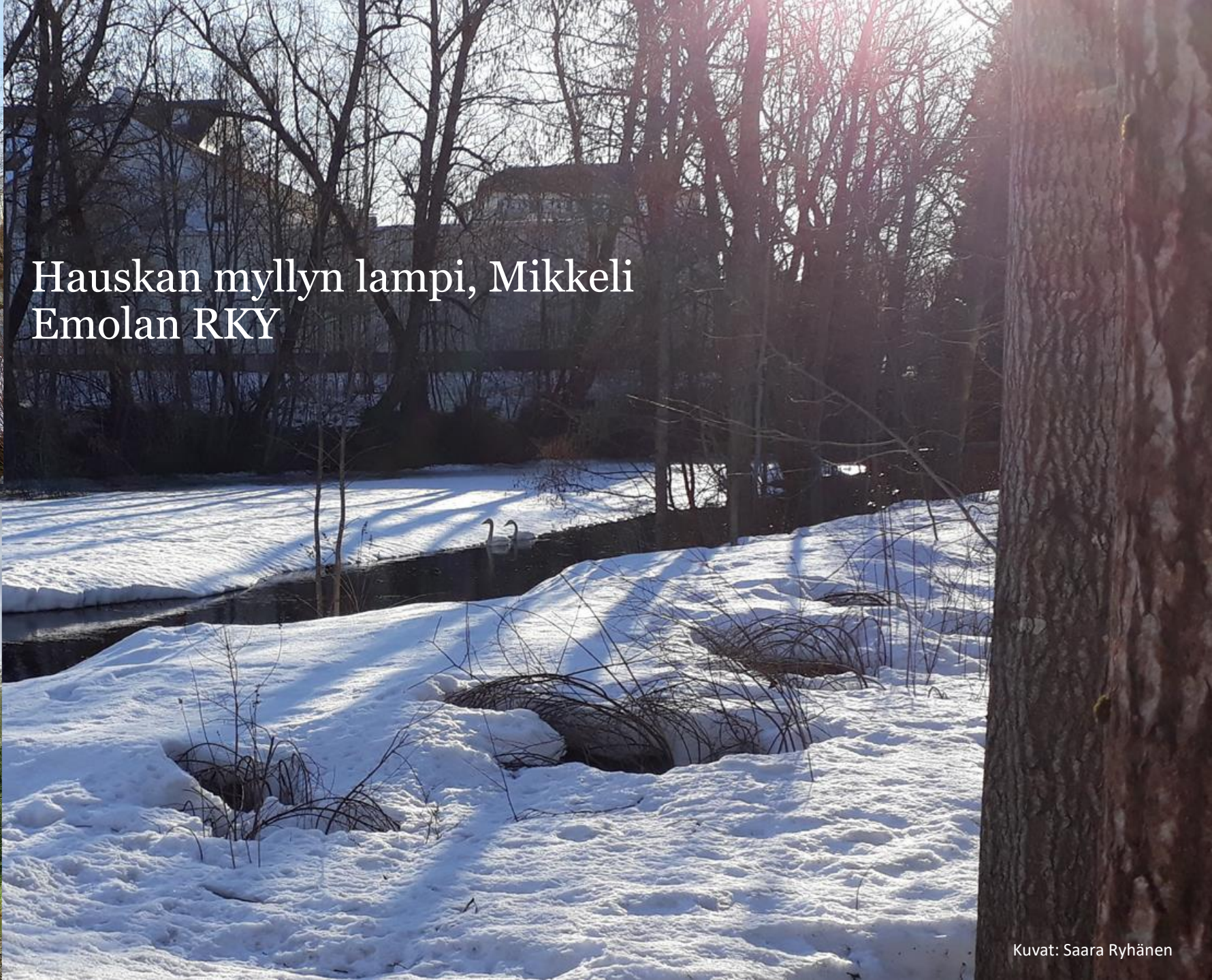

Sprengtportenin manööverikartta
1775-1776 (Mikkeli-Seura)

Hauskan myllyn lampi, Mikkeli
Emolan RKY

Emolan myllyn pato, Mikkelä
Emolan RKY

4. Saimaannorppa

Saimaan norppasaaristot UNESCO:n maailmanperintölistalle

UNESCO:n maailmanperintösopimuksen tarkoituksena on turvata maapallon arvokkaimpien kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden säilyminen.

Kuva: VisitSaimaa

Esitetty maailmanperintökohde sijaitsee Saimaalla, Suomen suurimmalla järvellä.

Saimaan norppasaarten kohdehakemuksen yleismaailmallinen erityisarvo perustuu Saimaalle eristykseen jääneen endeemisen uhanalaisen saimaannorpan ainutlaatuisuuteen ja poikkeukselliseen evoluutioon.

Hakemus pohjautuu olemassa oleviin kansallispuistoihin ja perustettuihin luonnonsuojelualueisiin, keskeisimpänä näistä Natura 2000 -verkosto

Vaihe: Metsähallituksen ja Ympäristöministeriön yhteistyössä valmisteleva hakemus lähti Unescolle tammikuussa 2021. Hakemusprosessi on monivaiheinen ja ensimmäinen esitarkastusvaihe tapahtuu vuoden 2022 aikana. Tavoitteena on, että UNESCO:n maailmanperintökomitea saisi lopullisen Saimaan norppasaaristojen kohdehakemuksen käsiteltäväkseen vuonna 2025.

5. Kalliomaalaukset

Etelä-Savon ELY-keskukselle lupa lunastaa Astuvansalmen kalliomaalaukset käsittävä alue luonnonsuojelualueen perustamiseksi

ympäristöministeriö

16.6.2022 13.55 TIEDOTE

Valtioneuvosto on myöntänyt Etelä-Savon ELY-keskukselle luvan lunastaa yhteensä noin 8,4 hehtaarin suuruisen alueen Mikkelin kaupungin Astuvansalmen kalliomaalaukset käsittävältä alueelta. Alue lunastetaan luonnonsuojelualueen perustamiseksi sekä alueen luonto-, maisema- ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi.

"On hienoa, että Astuvansalmen arvokkaiden kalliomaalausten ympäröivä luontoalue, mukaan lukien vanha luonnontilainen männikkö, saadaan nyt suojelun piiriin. Samalla yhä useampi pääsee ihaillemaan kalliomaalauksia, kun alueen kansainvälisesti tunnetuimman matkailunähtävyyden luokse voidaan tehdä kunnolliset kulkureitit", iloitsee ympäristö- ja ilmastoministeri **Maria Ohisalo**.

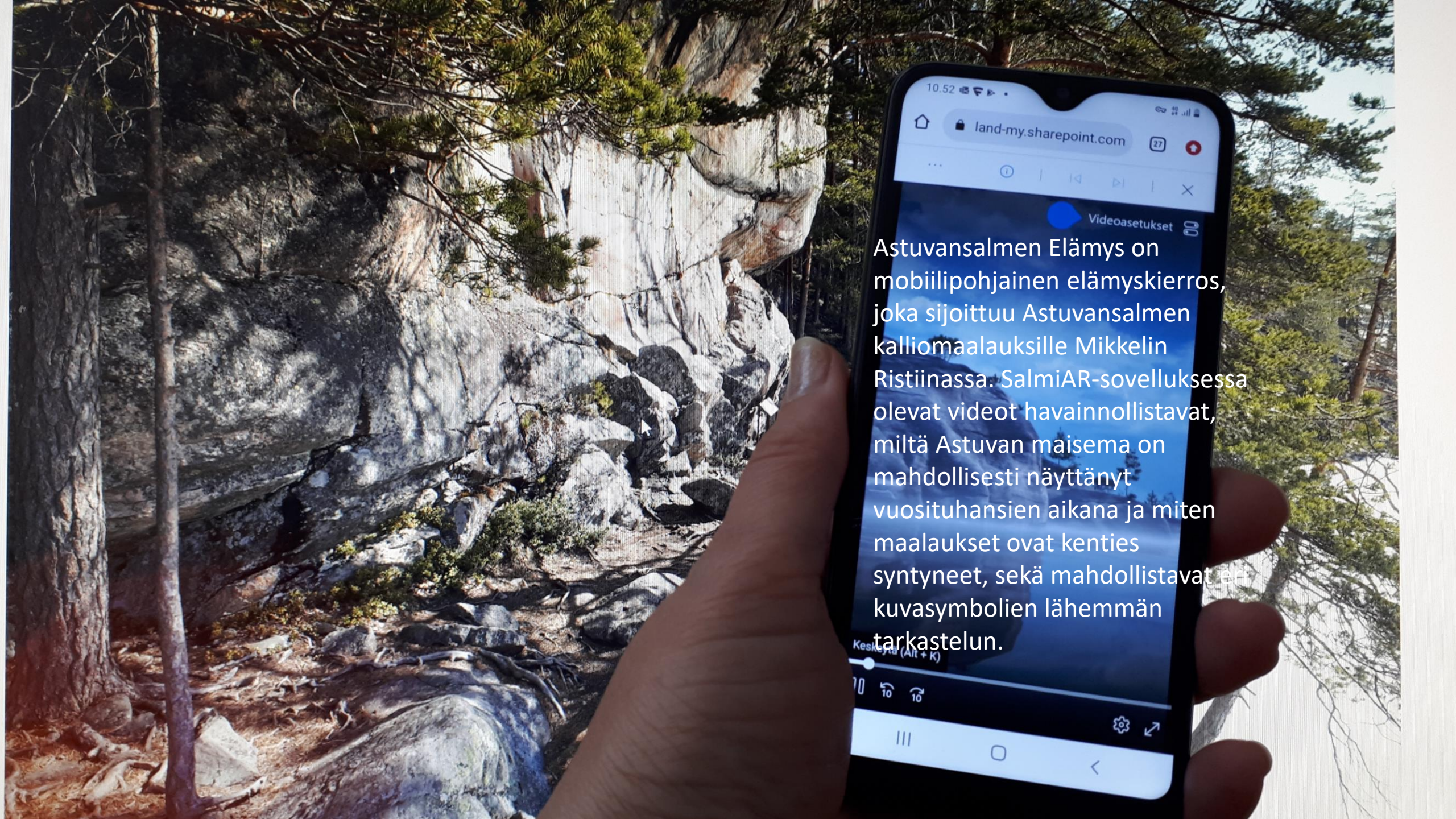
Muinaismuistolain nojalla rauhoitettu alue sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella Ristiina-Hurissalon maisematien ympäristössä sekä luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaalla Astuvansalmen-Sirkkavuoren kallioalueella. Lisäksi lunastettavaksi esitetty alue kuuluu Toijolan kylän historiallisiin kohteisiin, jotka ovat osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY).

Lunastettava alue on osoitettu luonnonsuojelualueeksi kahdessa rantaosavleiskaavassa sekä

[Etusivu](#) / [Paikalliset](#)

Länsi-Savo 5.8.2022

Kiista luonnonsuojelualueen perustamisesta Astuvansalmelle sai jatkoa: "Ei ole laillista", sanoo alueella pientilan omistavamies

10.52
land-my.sharepoint.com
Videoasetukset
Astuvansalmen Elämys on mobiilipohjainen elämyskierros, joka sijoittuu Astuvansalmen kalliomaalauksille Mikkelin Ristiinassa. SalmiAR-sovelluksessa olevat videot havainnollistavat, miltä Astuvan maisema on mahdollisesti näyttänyt vuosituhansien aikana ja miten maalaukset ovat kenties syntyneet, sekä mahdollistavat 3D-kuvasymbolien lähemmän tarkastelun.

Saimaa UNESCO Global Geopark

UNESCO Global Geoparkien tavoitteena on alueiden kestävä taloudellinen kehittäminen geoturismilla. Matkailuvetovoiman näkökulmasta geopark-alueet ovat rinnastettavissa kansallispuistoihin ja UNESCO:n maailmanperintökohteisiin.

Saimaa Geoparkiin kuuluu Etelä-Savossa kohteita Juvalla, Mikkelissä, Puumalassa ja Sulkavalla sekä Etelä-Karjalassa. Geoparkin alue sisältyy myös Saimaan norppasaaristo – UNESCO-hankkeen alueeseen.

Saimaa Geoparkissa on varsinaisten geokohteiden lisäksi muita luontokohteita sekä kulttuurikohteita.

Geoparkeihin liittyy myös käsite ”Geofood”.

Kiitos

<https://www.maajakotitalousnaiset.fi/uploads/Astuvansalmi-mainosvideo-Kasvot.mp4>

[maajakotitalousnaiset.fi/vespaikka](https://www.maajakotitalousnaiset.fi/vespaikka)

saara.ryhanen@maajakotitalousnaiset.fi

